

ISSN 2786-7501 (Print)
ISSN 2786-751X (Online)
<https://doi.org/10.32689/maup.ped.2026.1>

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ
МІЖРЕГІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ.

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

SCIENTIFIC WORKS
OF INTERREGIONAL ACADEMY
OF PERSONNEL MANAGEMENT.

PEDAGOGICAL SCIENCES

Випуск 1 (68), 2026

Видавничий дім
“Гельветика”
2026

Засновник: Міжрегіональна Академія управління персоналом.

Рік заснування: 2015.

Редакційна колегія

Храпатий Сергій Вікторович, доктор фізико-математичних наук, професор, професор кафедри обчислюваної математики та комп'ютерного моделювання, віце-президент, Міжрегіональна Академія управління персоналом, Україна (головний редактор)

Бахов Іван Степанович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу, Міжрегіональна Академія управління персоналом, Україна

Безверхня Галина Василівна, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор, професор кафедри фізичної культури та спорту, Уманський національний університет, Україна

Гуменникова Тамара Рудольфівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри суспільно-наукових дисциплін, директор Придунайської філії, Міжрегіональна Академія управління персоналом, Україна

Дика Наталія Михайлівна, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри мовно-літературної освіти, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Україна

Капеліста Ірина Михайлівна, кандидат наук з державного управління, доцент, директор Центру організації наукової роботи та інновацій в освітньому процесі, Міжрегіональна Академія управління персоналом, Україна

Кисленко Дмитро Петрович, доктор педагогічних наук, професор, начальник кафедри суспільних наук, Національного університету оборони України, Україна

Клочко Алла Олексіївна, доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки, психології та менеджменту, Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту України», Україна

Москаленко Олена Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри англійської мови технічного спрямування №1, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Україна

Чолишкіна Ольга Геннадіївна, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри інтелектуальних технологій, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

Budayová Zuzana, PhD, Associate Professor, Associate Professor of the Faculty of Theology, Catholic University in Ružomberok, Slovakia

Lengyelfalussy Tomáš, Doctor of Philosophy, Doctor of Education, Ph.D., Professor, rector of DTI University, Slovakia

Šimek Václav, Doctor of Education, PhD, profesor, Vice-Rector, Higher School of Social Sciences and Security, Czech Republic

Śliwa Slawomir, Dr. hab. profesor, Dean of the Department of Educational Research, Faculty of Social Sciences, Vice-Rector for International Cooperation, Academy of Applied Sciences – Academy of Management and Administration in Opole, Poland

Затверджено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 5 від 29 квітня 2026 року)

Ресстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа:

Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 1173 від 11.04.2024 року

Ідентифікатор медіа: R30-03896

Суб'єкт у сфері друкованих медіа – Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом» (вул. Фрометівська, буд. 2, м. Київ, 03039, iapm@iapm.edu.ua, тел. (044) 490-95-00).

Періодичність видання: 4 рази на рік.

DOI: 10.32689/maup.ped

Наукові праці МАУП. Педагогічні науки. 2026. Вип. 1 (68). Київ : Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2026. 172 с.

Публікуються статті науковців, які досліджують актуальні проблеми розвитку педагогічних наук. Для науковців, викладачів, студентів та всіх, кого цікавить розвиток педагогічних наук в Україні.

ЗМІСТ

Аллен БИКОВ ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ СТВОРЕННЯ ЦИФРОВОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	7
Оксана БОЙКО, Оксана КИРИЛЬЧУК, Вікторія СИНЬО РОЗВИТОК МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ: МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ТА ПЕДАГОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ.....	15
Каріна БОРТУН ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАЦІЇ МОБІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В ЕКОСИСТЕМУ ЦИФРОВОЇ ОСВІТИ.....	20
Ірина БРЮХОВЕЦЬКА, Юлія РОМАНИШИН, Лідія ЧЕРЕДНИК ІНТЕГРАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДОПОВНЕНОЇ ТА ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС: ДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ВИКЛИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ.....	26
Леся ВИСОЧАН, Лідія ПЛЕТЕНИЦЬКА, Світлана ЗАМРОЗЕВИЧ-ШАДРІНА РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН ЗАСОБАМИ ПРОЄКТНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ.....	31
Наталія ГОЛОВАЧ, Василь ЄФИМЕНКО, Тетяна ОСАДЧА КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ОСВІТЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ТРЕТЬОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	36
Iryna HRYSHCHUK EXPLORING THE OPPORTUNITIES AND CHALLENGES OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING.....	43
Марина ДЖИМ, Людмила КАНУНОВА, Руслан КАНУНОВ ВПЛИВ ЗМІШАНИХ ВИДІВ ФІТНЕСУ НА ПОКАЗНИКИ ЗАГАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ЖІНОК 20–30 РОКІВ.....	53
Тетяна ЖИРОВА ДИЗАЙН ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ З AGILE- ОРІЄНТОВАНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІТ-ФАХІВЦІВ.....	60
Марія ЗАМЕЛЮК, Тетяна ЯЦИК, Тетяна ОКСЕНЧУК ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЧЕРЕЗ ОРГАНІЗАЦІЮ ВІЛЬНОЇ ГРИ	67
Володимир ЗЮБІН ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	74
Микола КІЧКА ЦИФРОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЧИННИК ОНОВЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ.....	80
Наталія КОТЕНКО ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ІТ-ФАХІВЦІВ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	86
Оксана ЛАПА ПРИНЦИПИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	91

УДК 378.046.4:37.07:004
DOI <https://doi.org/10.32689/maup.ped.2026.1.6>

Наталія ГОЛОВАЧ

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри людського капіталу та лідерства,
ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», n_golovach@ukr.net
ORCID: 0000-0002-6215-6575

Василь ЄФИМЕНКО

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри інформаційних технологій і програмування,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова, v.v.efimenko@udu.edu.ua
ORCID: 0000-0002-3595-6139

Тетяна ОСАДЧА

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної психології та медицини,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова, osadchatn@gmail.com
ORCID: 0000-0001-5632-8716

КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ТРЕТЬОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті обґрунтовано сучасне розуміння комунікаційних технологій як інтегрованого інструмента освітнього менеджменту підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти. Актуальність теми зумовлена цифровою трансформацією аспірантури, поширенням змішаних форматів взаємодії, інституційною вимогою до прозорості та доказовості освітньо-наукового процесу, а також стрімким входженням систем штучного інтелекту, науково-інформаційних платформ і профільних сервісів у дослідницьку практику PhD. Теоретично обґрунтовано роль комунікаційних технологій у системі освітнього менеджменту підготовки здобувачів ступеня доктора філософії, уточненні їхніх управлінських функцій, виявленні ризиків і визначенні напрямів результативного інституційного використання. Методологія дослідження поєднує системний, структурно-функціональний, компетентнісний і діяльнісний підходи; застосовано аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, контент-аналіз джерел та елементи описової статистики. Наукова новизна полягає в тому, що комунікаційні технології інтерпретовано не як сукупність окремих цифрових сервісів, а як керований комунікаційно-аналітичний контур підготовки PhD, що поєднує офіційні канали взаємодії, системи управління освітнім процесом, засоби спільної дослідницької роботи, профільно-ідентифікаційні сервіси, інтегровані інформаційні системи та AI-орієнтовані інструменти підтримки. Доведено, що провідними управлінськими функціями комунікаційних технологій у підготовці здобувачів PhD є інформаційно-координаційна, консультативно-супровідна, спільно-дослідницька, ідентифікаційно-аналітична, моніторингова, якісно-забезпечувальна та етико-регуляторна. Підкреслено необхідність створення в закладі вищої освіти цілісного цифрового комунікаційного середовища аспірантури, стандартизації офіційних каналів взаємодії, інтеграції електронних сервісів із процедурами моніторингу та атестації, а також запровадження локальних правил відповідального використання штучного інтелекту у підготовці докторів філософії.

Ключові слова: освітній менеджмент, комунікаційні технології, третій рівень вищої освіти, PhD, штучний інтелект, цифрові інструменти, система управління.

Nataliia HOLOVACH, Vasyl YEFYMENKO, Tetiana OSADCHA. COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL MANAGEMENT SYSTEM OF TRAINING APPLICANTS FOR THE THIRD LEVEL OF HIGHER EDUCATION

The article substantiates a contemporary understanding of communication technologies as an integrated instrument of educational management in the training of third-cycle higher education students. The relevance of the topic is determined by the digital transformation of doctoral education, the spread of blended interaction formats, the institutional demand for transparency and evidence-based educational and research processes, as well as the rapid integration of artificial intelligence systems, research information platforms, and profile-based services into PhD research practice. The role of communication technologies in the educational management system of Doctor of Philosophy training is theoretically substantiated, with particular attention to specifying their managerial functions, identifying risks, and determining the directions of effective institutional use. The research methodology combines systemic, structural-functional, competence-based, and activity-based approaches; the methods applied include analysis, synthesis, comparison, generalization, content analysis of sources, and elements of descriptive statistics. The scientific novelty lies in the fact that communication technologies are interpreted not as a set of separate digital services, but as a managed communication-analytical framework of PhD training that integrates official interaction channels, educational process management systems, tools for collaborative research, profile and identification services, integrated information systems, and AI-oriented support tools. It is proved that the leading managerial functions of communication technologies in PhD training are informational-coordinative, consultative-supportive, collaborative-research, identification-analytical, monitoring, quality-assurance, and ethical-regulatory. The conclusions emphasize the need to create a holistic digital communication environment for doctoral education within a higher education institution, to standardize

official channels of interaction, to integrate electronic services with monitoring and assessment procedures, and to introduce local rules for the responsible use of artificial intelligence in the training of Doctors of Philosophy.

Key words: *educational management, communication technologies, third cycle of higher education, PhD, artificial intelligence, digital tools, management system.*

Постановка проблеми. Підготовка здобувачів третього рівня вищої освіти в Україні дедалі виразніше постає як освітньо-науковий процес, що організовується через складну систему комунікацій, цифрових процедур і управлінських рішень. Закон України «Про вищу освіту», Порядок підготовки здобувачів ступеня доктора філософії та доктора наук, акти щодо функціонування інтегрованих інформаційних систем у сфері освіти, Концепція розвитку цифрових компетентностей і Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки закріплюють інституційний курс на цифровізацію управління, прозорість освітньо-наукових процесів, документованість процедур та розвиток цифрової спроможності учасників освітнього процесу [3–9]. Це означає, що сучасна аспірантура функціонує не лише у форматі індивідуальної взаємодії між здобувачем і науковим керівником, а як багаторівнева система комунікації, що охоплює взаємозв'язки здобувача з науковим керівником, кафедрою, гарантом освітньо-наукової програми, відділом аспірантури, структурами внутрішнього забезпечення якості та зовнішніми академічними сервісами.

Додаткового змістового навантаження цій проблемі надає стрімке входження у практику підготовки PhD генеративного штучного інтелекту, системи управління дослідницькою інформацією (RIMS), профільних академічних платформ, електронних портфоліо, наукових ідентифікаторів та аналітичних інструментів відстеження публікаційної активності [4; 11–18]. Унаслідок цього комунікаційні технології перестають бути лише технічною інфраструктурою передачі повідомлень. Вони перетворюються на інструмент координації індивідуальної траєкторії здобувача, моніторингу результатів, супроводу дослідження, організації зворотного зв'язку, верифікації наукової активності й забезпечення якості. Проте в науковій літературі комунікаційні технології у PhD-підготовці частіше аналізують або крізь призму окремих ІКТ-сервісів, або в контексті формування цифрової та комунікативної компетентності. Значно менше уваги приділено їх осмисленню саме як цілісного механізму освітнього менеджменту. Саме ця обставина зумовлює актуальність теми статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз джерел з даної тематики дає підстави

виокремити чотири взаємопов'язані напрями дослідження. Перший репрезентують українські праці, присвячені комунікативному та компетентнісному вимірам підготовки докторів філософії. Н. П. Волкова та О. В. Лебідь обґрунтовують комунікативну компетентність як інтегральну передумову професійної й наукової взаємодії майбутніх докторів філософії, невіддільну від належної організації освітнього процесу [1]. Л. А. Карташова та Н. В. Бахмат доводять, що цифрові технології в дистанційній підготовці PhD впливають не лише на доступність навчання, а й на розвиток академічної та фахової комунікативної компетентності [2]. Водночас Рамка цифрової компетентності педагогічних і науково-педагогічних працівників та модель, запропонована О. М. Спіріним, В. П. Олексюком, Я. П. Василенком і О. Ю. Сіренком, створюють концептуальне підґрунтя для тлумачення цифрової комунікації як складника професійної компетентності [10].

Другий напрям охоплює нормативно-правові та стратегічні документи, що визначають інституційні умови використання комунікаційних технологій у підготовці здобувачів PhD [4–9]. Їх значення полягає в тому, що електронний документообіг, цифрова звітність, електронні кабінети, засоби моніторингу прогресу та регламентовані канали взаємодії розглядаються вже не як додаткові сервіси, а як нормативно закріплені елементи управління. Третій напрям пов'язаний із цифровими відкритими системами та науково-інформаційною підтримкою досліджень. А. В. Яцишин акцентує роль репозитаріїв, наукометричних баз і мережевих сервісів у підготовці аспірантів і докторантів [11], а D.J.Lee, B.Stvilia, N.Hegde та S.N.R.Malneedi показують, що research information management systems (RIMS) використовуються здобувачі PhD для пошуку літератури, верифікації цитувань, професійного мережування та участі в науковому дискурсі [14].

Четвертий, найбільш сучасний, напрям стосується використання штучного інтелекту в докторській освіті. M.N.Akbar, S.Porwal та D.N.Shabbir, H.Xu і W.Shen, D. Tensen, P. Grainger і W. Graham обґрунтовують значення AI tools для академічного письма, організації дослідження, формувального зворотного зв'язку та підвищення продуктивності дисертації [12; 15–17]. Український кон-

текст представлено працями М. Drushlyak, О. Semenikhina та О. Spivakovsky зі співавторами, а також рекомендаціями МОН України щодо відповідального використання штучного інтелекту (ШІ) [4; 13; 18]. Отже, попри вагомий напрацювання, проблема комунікаційних технологій як інструмента освітнього менеджменту підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти потребує цілісного осмислення, зокрема щодо структури цифрового середовища аспірантури, його управлінських функцій та меж застосування генеративного ШІ.

Формулювання мети статті. Мета статті – теоретично обґрунтувати роль комунікаційних технологій у системі освітнього менеджменту підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти, уточнити їхні ключові управлінські функції в умовах цифровізації та поширення штучного інтелекту, виявити основні ризики і визначити напрями результативного інституційного використання у практиці закладу вищої освіти.

Методологія дослідження. Методологічну основу статті становлять системний, структурно-функціональний, компетентнісний і діяльнісний підходи. Емпіричну базу теоретико-аналітичного дослідження сформовано з 18 джерел, до яких увійшли українські нормативно-правові та стратегічні документи [3–9], рамковий документ щодо цифрової компетентності [3], українські наукові праці й монографії [1; 2; 10; 11], а також статті 2025–2026 років, присвячені використанню штучного інтелекту, RIMS, генеративного зворотного зв'язку та інституційному регулюванню AI-сервісів [12–18]. У дослідженні застосовано методи аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, контент-аналізу, елементи описової статистики.

Дослідження реалізовано у три етапи. На першому здійснено типологізацію джерел за змістом і функціональним призначенням. На другому проведено тематичне кодування за такими категоріями: інституційно-регуляторний вимір; цифрова та комунікативна компетентність; AI-орієнтовані інструменти у PhD-підготовці; науково-інформаційні й профільно-аналітичні сервіси; моніторинг, зворотний зв'язок і забезпечення якості; комунікаційна взаємодія як самостійний предмет аналізу. На третьому етапі встановлено співвідношення цих категорій джерел, що дало змогу окреслити наукову нішу дослідження. Обмеження пов'язані з цільовим характером джерельного корпусу, однак він є достатнім для виявлення провідних тенденцій, сучасних ризиків і концептуальних прогалів у досліджуваному полі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Освітній менеджмент підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти доцільно тлумачити як систему планування, організації, координації, супроводу, моніторингу та оцінювання індивідуальної освітньо-наукової траєкторії здобувача, спрямовану на досягнення програмних результатів навчання, виконання індивідуального плану, підготовку дисертації, формування академічного профілю та забезпечення якості освітньо-наукової програми [5; 7; 9]. На відміну від управління бакалаврськими чи магістерськими програмами, у PhD-підготовці істотно зростає роль персоналізованого супроводу, наукового керівництва, фіксації проміжних результатів, публікаційної активності, академічної мобільності, участі в наукових дискусіях і комунікації з дослідницькими спільнотами. Тому управлінський вимір аспірантури не може бути зведений лише до розкладу занять або обліку навчального навантаження.

За таких умов *комунікаційні технології слід розуміти як сукупність цифрово опосередкованих засобів, платформ, сервісів і процедур, що забезпечують передавання, фіксацію, аналітичне опрацювання та інституційне використання інформації у процесі підготовки доктора філософії*. Йдеться про офіційні канали інституційної комунікації, системи управління навчанням, сервіси синхронної та асинхронної взаємодії, засоби спільної дослідницької роботи, профільні науково-інформаційні системи, державні освітні інформаційні системи, цифрові портфоліо, аналітичні панелі, а також AI-орієнтовані сервіси підтримки [2–4; 10–18]. У цьому значенні комунікаційні технології не зводяться до каналів передачі повідомлень; вони формують організаційну архітектуру освітньо-наукового процесу, підтримують управлінську видимість прогресу здобувача та забезпечують цифровий слід ключових рішень і результатів.

Нормативне поле підтверджує інституційну необхідність такого підходу. Закон України щодо функціонування інтегрованих інформаційних систем у сфері освіти створює правові умови для цифрового обігу даних, верифікації освітньої інформації та інтеграції різних облікових процедур [6]. Концепція розвитку цифрових компетентностей і Концептуально-референтна Рамка цифрової компетентності педагогічних і науково-педагогічних працівників орієнтують заклади вищої освіти (ЗВО) на цілеспрямований розвиток спроможності до роботи з цифровими сервісами, даними, комунікацією та цифровою

безпекою [3; 8]. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки пов'язує модернізацію управління з цифровою трансформацією, підвищенням якості та інтеграцією інноваційних технологій [9]. У 2025 році Рекомендації щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в ЗВО доповнили цю рамку вимогою етичного, безпечного і педагогічно виваженого застосування AI у навчанні, оцінюванні та науковій роботі [4].

Сукупність новітніх наукових джерел 2025–2026 років засвідчує, що у докторській освіті відбувається *перехід від розуміння цифрових інструментів як допоміжних сервісів до їх трактування як частини дослідницької інфраструктури*. М. N. Akbar акцентує, що здобувачі PhD уже активно залучають AI tools у різні сегменти дослідницької діяльності, зокрема в академічне письмо, організацію дослідження та опрацювання інформації [12]. S. Porwal і D. N. Shabbir пов'язують інтеграцію ШІ й цифровізації з підвищенням продуктивності наукового дослідження в межах підготовки PhD [15]. Н. Xu та W. Shen фіксують зсув у бік сприйняття generative AI не лише як допоміжного інструмента, а як партнера у виконанні окремих когнітивно-аналітичних завдань [16]. D. Tensen, P. Grainger і W. Graham доводять, що штучний інтелект може використовуватися для забезпечення формульованого зворотного зв'язку у здобувачів PhD, проте його результативність залежить від коректності постановки запити, якості педагогічного дизайну та людської інтерпретації отриманих рекомендацій [17]. Отже, сучасна комунікаційна інфраструктура аспірантури охоплює не лише традиційні сервіси взаємодії, а й інструменти генерації, перевірки, профілювання та аналітичного опрацювання інформації.

Не менш важливим є профільно-ідентифікаційний вимір. Дослідження D.J. Lee, B. Stvilia, N. Hegde та S.N.R. Malneedi засвідчує, що здобувачі PhD використовують RIMS для пошуку наукових праць, одержання й перевірки цитувань, професійного нетворкінгу та участі у науковому дискурсі [14]. Для системи освітнього менеджменту це означає, що наукові профілі, бібліографічні та наукометричні сервіси, ідентифікаційні системи дослідника, електронні портфоліо й аналітичні дашборди перестають бути периферійними додатками. Вони стають складником механізму управлінського спостереження за науковою активністю, верифікації результатів, академічної репрезентації здобувача та

накопичення доказів виконання індивідуальної освітньо-наукової траєкторії.

Український контекст також підтверджує цю тенденцію. Зокрема, Л.А.Карташова та Н.В. Бахмат підкреслюють роль цифрових технологій у розвитку академічної та фахової комунікативної компетентності майбутніх докторів філософії [2]. М. Drushlyak і О. Semenikhina у 2025 році показали, що ChatGPT у сприйнятті здобувачів і студентів розглядається як інструмент навчальної підтримки, який водночас потребує критичного та відповідального використання [13]. О. Spivakovsky та співавтори доводять, що впровадження AI-based services в університеті має здійснюватися не стихійно, а в межах інституційно врегульованої політики [18]. Отже, українська наукова й управлінська практика поступово переходить від техніко-інструментального опису цифрових сервісів до проблематики політик, процедур, якості та етики їх використання.

Отже, комунікаційні технології у підготовці здобувачів PhD виконують щонайменше сім провідних управлінських функцій:

1. *Інформаційно-координаційна*, яка забезпечує доведення до здобувача інформації про графіки, дедлайни, структуру освітньо-наукової програми, порядок звітування, процедури атестації, правила використання цифрових сервісів і нормативні вимоги [4-9].

2. *Консультативно-супровідна*, яка реалізується через регулярні консультації, обговорення етапів дослідження, індивідуальні поради й постійний контакт із науковим керівником та адміністративними підрозділами [1; 2; 17].

3. *Спільно-дослідницька*, що виявляється у колективній роботі з текстами, даними, списками джерел, рецензуванні та узгодженні дослідницьких рішень [14].

4. *Ідентифікаційно-аналітична*, що охоплює формування профілю дослідника, відстеження публікаційної активності, накопичення показників наукової репрезентації, роботу з профільними сервісами та RIMS [11].

5. *Моніторингова*, пов'язана зі збором цифрових артефактів освітньо-наукової діяльності, фіксацією виконаних етапів індивідуального плану, електронною звітністю та аналітикою прогресу [6; 7; 9].

6. *Якісно-забезпечувальна*, оскільки цифрові сервіси створюють доказову базу для внутрішнього забезпечення якості, акредитації освітньо-наукових програм, опитувань і самооцінювання [4; 7; 18].

7. *Етико-регуляторна*, яка в умовах поширення генеративного ШІ набуває осо-

бливого значення і пов'язана з визначенням меж допустимого використання AI, вимог до верифікації результатів, запобіганням порушенням академічної доброчесності, захистом даних і збереженням авторської відповідальності [16–18].

Для конкретизації наведених положень доцільно співвіднести управлінські функції з основними групами сучасних комунікаційних технологій, релевантними для підготовки здобувачів ступеня доктора філософії.

Отже, сучасні комунікаційні технології у системі освітнього менеджменту підготовки здобувачів PhD охоплюють не лише канали міжособистісної та інституційної взаємодії, а й профільні, ідентифікаційні, державні, науково-інформаційні та AI-орієнтовані сервіси, що забезпечують верифікацію результатів, моніторинг наукової активності, офіційний супровід освітньої траєкторії й інституційну аналітику [11–18]. Саме тому комунікаційне середовище аспірантури потрібно розглядати як багатшаровий управлінський ресурс, де кожен цифровий інструмент виконує не одну, а кілька взаємопов'язаних функцій.

Окремої уваги потребує питання про співвідношення людської та технологічної складових у сучасному науковому керівництві. Останні публікації не дають підстав стверджувати, що AI-сервіси можуть замінити наукового керівника чи інституційні процедури

підготовки PhD. Натомість вони показують, що генеративний ШІ, системи профілювання, сервіси формувального зворотного зв'язку та RIMS підвищують швидкість оброблення інформації, полегшують доступ до джерел, розширюють можливості самоперевірки та підсилюють аналітичну видимість дослідницької активності [12; 14–17]. Тому, на наше переконання, *цифрові й AI-інструменти доцільно інтегрувати не замість людського супроводу, а як його структуроване доповнення з чітко окресленими правилами використання.*

Разом із тим наявність розвиненої цифрової інфраструктури не гарантує високої результативності. На основі синтезу джерел можна виокремити кілька типових ризиків:

– фрагментарність комунікаційного середовища, коли офіційні повідомлення, навчальні матеріали, консультації, звіти, наукові профілі та AI-сервіси функціонують у відокремлених, слабо інтегрованих каналах [6; 9].

– нерівний рівень цифрової й комунікативної компетентності здобувачів, наукових керівників і адміністративного персоналу, що ускладнює ефективне використання навіть доступних сервісів [1–3; 10].

– пов'язаний з інформаційним перевантаженням і зростанням кількості точок комунікації, між якими здобувач повинен постійно перемикатися.

Таблиця 1

Сучасні комунікаційні технології та їх функції в освітньому менеджменті підготовки здобувачів PhD

Група технологій	Приклади використання	Провідна управлінська функція
Офіційно-інституційні комунікаційні технології	електронна пошта, електронний кабінет здобувача, сайт / портал аспірантури, офіційні оголошення	інформування, регламентація взаємодії, документування, адміністративний супровід
Технології управління освітнім процесом	LMS-платформи, електронні курси, календарі дедлайнів, розміщення завдань, електронні журнали й звітні форми	організація освітнього процесу, контроль виконання індивідуального плану, координація навчальної діяльності
Технології оперативної та синхронної взаємодії	відеоконсультації, онлайн-семінари, вебінари, корпоративні месенджери, групові чати	оперативна координація, підтримка постійного контакту, консультування, зворотний зв'язок
Технології спільної дослідницької роботи	хмарні документи, спільні таблиці, робочі простори, платформи управління завданнями, середовища колективного редагування	супровід дослідження, рецензування, планування етапів роботи, колективна взаємодія
Науково-інформаційні та ідентифікаційні технології	репозитарії, бібліографічні менеджери, наукометричні бази, Google Scholar, ORCID, RIMS	інформаційний пошук, академічна комунікація, верифікація джерел, ідентифікація дослідника, моніторинг публікаційної активності
Інтегровані державні і внутрішньоуніверситетські інформаційні системи	ЄДЕБО, сервіси МОН, електронний документообіг, електронні портфоліо, аналітичні панелі прогресу, AI-орієнтовані допоміжні сервіси	офіційний облік, моніторинг результатів, звітність, аналітичний супровід управлінських рішень, забезпечення якості

Джерело: розроблено авторами на основі [2–4; 6–18].

– використання ШІ: надмірна довіра до генеративних систем може призводити до зниження критичності в роботі з текстом, ослаблення авторської відповідальності, формалізації зворотного зв'язку, помилкової інтерпретації автоматично згенерованих рекомендацій і порушення принципів академічної доброчесності [13; 17].

– недостатня інституційна врегульованість застосування AI-based services, коли локальні правила, процедури верифікації, способи фіксації використання ШІ та механізми захисту даних залишаються неузгодженими [4; 18].

Відтак ефективність комунікаційних технологій залежить не стільки від наявності окремих платформ, скільки від якості управлінського впливу щодо їх інтеграції, регламентації та педагогічного супроводу.

Таким чином, узагальнення проведеного аналізу дозволяє запропонувати авторське визначення *комунікаційних технологій у системі освітнього менеджменту підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти як інтегрованого цифрового комунікаційно-аналітичного контуру*, де його структура включає п'ять взаємопов'язаних компонентів:

1) *нормативно-регуляторний*, який визначає правила взаємодії, академічної доброчесності та відповідального використання AI;

2) *інфраструктурно-комунікаційний*, що охоплює офіційні канали, LMS, сервіси синхронної взаємодії, хмарні середовища та електронний документообіг;

3) *дослідницько-коллаборативний*, що забезпечує спільну роботу з текстами, даними та джерелами;

4) *профільно-аналітичний*, який охоплює дослідницькі профілі, науково-інформаційні сервіси, портфоліо, аналітичні дашборди і засоби верифікації наукової активності;

5) *якісно-моніторинговий*, що пов'язує цифрові сліди взаємодії з процедурами оцінювання, щорічного звітування, атестації й внутрішнього забезпечення якості.

Практичний зміст такого підходу полягає у переході від фрагментарного використання окремих цифрових платформ до формування цілісного й узгодженого цифрового середовища аспірантури. У межах такого середовища офіційні повідомлення, календар процедур, електронні курси, консультаційні маршрути, результати опитувань, матеріали дослідження, профілі наукової активності та дані моніторингу мають функціонувати не відокремлено, а як взаємопов'язані еле-

менти єдиної системи. Їх інтеграція створює підґрунтя для своєчасного управлінського реагування, підвищує прозорість освітньо-наукового процесу та знижує ризик втрати значущої інформації. Саме тому заклад вищої освіти має стандартизувати офіційні канали взаємодії, визначати сценарії використання AI у підготовці PhD, запроваджувати локальні протоколи перевірки результатів, інтегрувати електронне портфоліо з процедурами звітування і системно розвивати цифрову, комунікативну та етичну компетентність усіх учасників освітнього процесу.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Проведене дослідження дало змогу обґрунтувати, що комунікаційні технології в системі освітнього менеджменту підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти виконують системоутворювальну роль. У сучасній аспірантурі вони забезпечують не лише інформування та обмін повідомленнями, а й координацію індивідуальної траєкторії здобувача, супровід наукового дослідження, аналітичне відстеження наукової активності, моніторинг результатів, накопичення доказів якості та регулювання етичних меж використання штучного інтелекту.

На основі оновленого корпусу літератури встановлено, що у дослідницькому полі домінують інституційно-регуляторний вимір та проблематика цифрової й AI-орієнтованої трансформації здобувачів PhD, тоді як комунікаційна взаємодія як спеціальний предмет аналізу висвітлена істотно слабше, що підтверджує доцільність подальшого розвитку теорії комунікаційних технологій саме в логіці освітнього менеджменту аспірантури. Найбільш значущими управлінськими функціями таких технологій є *інформаційно-координаційна, консультативно-супровідна, спільно-дослідницька, ідентифікаційно-аналітична, моніторингова, якісно-забезпечувальна та етико-регуляторна*.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо в емпіричному вивченні реальних цифрових комунікаційних практик закладів вищої освіти, розробленні індикаторів результативності інтегрованого цифрового середовища аспірантури, порівняльному аналізі моделей інституційного регулювання використання ШІ у докторській освіті, а також у дослідженні впливу RIMS, профільних академічних сервісів і AI-інструментів на якість зворотного зв'язку, культуру наукового керівництва та академічну автономію здобувача.

ЛІТРАТУРА:

1. Волкова Н. П., Лебідь О. В. Формування комунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах аспірантури. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля*. Серія «Педагогіка і психологія». 2020. № 2(20). С. 168–180. DOI: 10.32342/2522-4115-2020-2-20-19.
2. Карташова Л. А., Бахмат Н. В. Вплив цифрових технологій на розвиток академічної та фахової комунікативної компетентності в процесі дистанційної підготовки докторів філософії. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 10(44). С. 204–215. DOI: 10.52058/2786-4952-2024-10(44)-204-215.
3. Концептуально-референтна Рамка цифрової компетентності педагогічних й науково-педагогічних працівників. Київ : Дія. Цифрова освіта, 2021. URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/2900-2629_frame_pedagogical.pdf (дата звернення: 07.03.2026).
4. Міністерство освіти і науки України ; Міністерство цифрової трансформації України. Рекомендації щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти. Київ, 2025. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2025/04/24/shi-v-zakladakh-vyshchoi-osvity-24-04-2025.pdf> (дата звернення: 07.03.2026).
5. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1556-18> (дата звернення: 07.03.2026).
6. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування інтегрованих інформаційних систем у сфері освіти : Закон України від 27.07.2022 № 2457-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2457-20> (дата звернення: 07.03.2026).
7. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок, Перелік від 23.03.2016 № 261 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/261-2016-%D0%BF> (дата звернення: 07.03.2026).
8. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України; Концепція, План, Заходи від 03.03.2021 № 167-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/167-2021-%D1%80> (дата звернення: 07.03.2026).
9. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія, План від 23.02.2022 № 286-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/286-2022-%D1%80> (дата звернення: 07.03.2026).
10. Спірін О. М., Олексюк В. П., Василенко Я. П., Сіренко О. Ю. Модель розвитку цифрової компетентності наукових та науково-педагогічних працівників. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2024. Т. 104, № 6. С. 156–179. DOI: 10.33407/itlt.v104i6.5889.
11. Яцишин А. В. Цифрові відкриті системи у підготовці аспірантів і докторантів : монографія. Київ : ЦП «Компринт», 2020. 416 с.
12. Akbar, M. N. Use of artificial intelligence tools by doctoral students: a mixed-methods explanatory-sequential investigation. *Journal of Further and Higher Education*. 2025. Vol. 49, no. 7. P. 995–1013. DOI: 10.1080/0309877X.2025.2515135.
13. Drushlyak, M., Semenikhina, O. Educational potential of ChatGPT from students' perspective: the Ukrainian dimension of generative artificial intelligence use. *Information Technologies and Learning Tools*. 2025. Vol. 109, no. 5. P. 186–201. DOI: 10.33407/itlt.v109i5.6289.
14. Lee, D. J., Stvilia, B., Hegde, N., Malneedi, S. N. R. Exploring doctoral student researchers' use and adoption of research information management systems. *Library & Information Science Research*. 2025. DOI: 10.1016/j.lisr.2025.101369.
15. Porwal, S., Shabbir, D. N. Artificial intelligence and digitalization in higher education: enhancing doctoral research productivity in Indian universities. *Information Technologies and Learning Tools*. 2026. Vol. 111, no. 1. P. 172–192. DOI: 10.33407/itlt.v111i1.6347.
16. Xu, H., Shen, W. From tool to partner: generative AI usage patterns and research performance among doctoral students. *Studies in Higher Education*. 2026. Published online: 3 Feb 2026. DOI: 10.1080/03075079.2026.2625386.
17. Tensen, D., Grainger, P., Graham, W. Using AI to generate formative feedback in doctoral education. *Assessment & Evaluation in Higher Education*. 2025. P. 1–17. Published online: 3 Aug 2025. DOI: 10.1080/02602938.2025.2536558.
18. Spivakovsky, O., Omelchuk, S., Kobets, V., Poltoratskyi, M., Malchukova, D., Lemeshchuk, O. Institutional regulation of using AI-based services through the Kano model: the case of Kherson State University. *Information Technologies and Learning Tools*. 2025. Vol. 108, no. 4. P. 129–157. DOI: 10.33407/itlt.v108i4.6269.

Дата першого надходження статті до видання: 18.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 03.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 27.05.2026